

VISOKI PREDSTAVNIK
UNIJE ZA VANJSKE
POSLOVE I
SIGURNOSNU POLITIKU

Bruxelles, 9.2.2021.
JOIN(2021) 2 final

**ZAJEDNIČKA KOMUNIKACIJA EUROPSKOM PARLAMENTU, VIJEĆU,
EUROPSKOM GOSPODARSKOM I SOCIJALNOM ODBORU I ODBORU REGIJA**

Obnovljeno partnerstvo s južnim susjedstvom

Nova agenda za Sredozemlje

{SWD(2021) 23 final}

Uvod

Prije 25 godina Europska unija i partneri iz južnog Sredozemlja¹ obvezali su se na pretvaranje sredozemnog bazena u područje dijaloga, razmjene i suradnje, jamčeći mir, stabilnost i blagostanje. Ta 25. obljetnica Deklaracije iz Barcelone podsjetnik je na to da je **osnaženo sredozemno partnerstvo i dalje strateški imperativ za Europsku uniju** jer izazovi s kojima se regija i dalje suočava zahtijevaju zajednički odgovor, posebno 10 godina nakon Arapskog proljeća. Zajedničkim djelovanjem, prepoznavanjem naše sve veće međuovisnosti i u duhu partnerstva pretvorit ćemo zajedničke izazove u prilike, u našem zajedničkom interesu.

U tu svrhu i u okviru europske politike susjedstva **ovom se Zajedničkom komunikacijom predlaže nova, ambiciozna i inovativna agenda za Sredozemlje**, koja se prvi put oslanja na cijeli paket instrumenata EU-a i revolucionarne mogućnosti dvostruke zelene i digitalne tranzicije kako bismo obnovili našu suradnju i ostvarili neiskorišteni potencijal regije koju dijelimo. **Perspektiva oporavka nakon pandemije bolesti COVID-19 pruža rijetku priliku za Europu i sredozemnu regiju** da se obvežu na zajedničku antropocentričnu agendu i mjere potrebne za njezinu provedbu.

Regija južnog Sredozemlja suočava se s izazovima u upravljanju te socioekonomskim, klimatskim, ekološkim i sigurnosnim izazovima, od kojih su mnogi posljedica globalnih trendova, a kako bi se prevladali potrebno je da EU i partneri iz južnog susjedstva zajednički djeluju. Dugotrajni su sukobi i dalje uzrok strašnoj ljudskoj patnji i znatnom prisilnom raseljavanju, u velikoj mjeri sputavaju gospodarske i socijalne izgleda cijelih društava, posebno u zemljama koje su domaćini velikom broju izbjeglica, te intenziviraju geopolitičko natjecanje i vanjsko uplitanje. Previše ljudi riskira svoje živote pokušavajući nezakonito ući u EU, potičući na taj način krijumčarsku industriju koja je nemilosrdna i kriminalna te destabilizira lokalne zajednice. Prijetnje terorizma, organiziranog kriminala i korupcije i dalje doprinose nestabilnosti i onemogućuju blagostanje. Gospodarski rast u južnom susjedstvu nije išao ukorak s demografskim rastom². Ta regija ima jednu od najnižih razina regionalne gospodarske integracije u svijetu³. Neodrživa upotreba prirodnih resursa i klimatske promjene⁴ ugrožavaju pristup vodi, hrani i energiji, ubrzavaju dezertifikaciju i gubitak biološke raznolikosti te dovode u rizik živote i sredstva za život. Znatne gospodarske i rodne nejednakosti postoje i dalje, a vlade sve teže ispunjavaju težnje današnje mlade generacije.

¹ Alžir, Egipat, Izrael, Jordan, Libanon, Libija, Maroko, Palestina, Sirija i Tunis. Naziv „Palestina” ne tumači se kao da se njime priznaje Država Palestina niti se njime dovode u pitanje pojedinačna stajališta država članica u vezi s time.

² Prosječni BDP po glavi stanovnika manji je od jedne osmine BDP-a EU-a, prema [Eurostatovu izdanju Statističkih podataka o zemljama obuhvaćenima europskom politikom susjedstva za 2020.](#)

³ S udjelom od samo 5,9 % izvoza u regiju, međuregionalna trgovina neznatan je dio ukupne trgovine tih zemalja – <https://ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/regions/euro-mediterranean-partnership/>.

⁴ Prema [prvom izvješću o procjeni stanja u Sredozemlju](#) koji je sastavila Mreža mediteranskih stručnjaka za klimu i promjene u okolišu, regija se zagrijava 20 % brže od ostatka svijeta.

Hitnost suočavanja s tim izazovima dodatno je naglašena pandemijom bolesti COVID-19, koja je jasno pokazala zajedničku ranjivost i našu međuovisnost. **Nova agenda za Sredozemlje** obuhvaća nova područja i oblike suradnje utvrđene tijekom krize. Nova agenda za Sredozemlje nudi mogućnosti za sklapanje novih partnerstava za strateške prioritete zelene i digitalne tranzicije i temelji se na uvjerenju da se održivo blagostanje i otpornost mogu izgraditi samo u snažnom partnerstvu diljem Sredozemlja. Naše partnerstvo temeljit će se na zajedničkim vrijednostima i dijalogu o našoj zajedničkoj društveno-gospodarskoj i političkoj agendi, uključujući reforme u područjima kao što su upravljanje i vladavina prava te makroekonomska stabilnost i poslovno okruženje. **Nova je agenda usmjerena na zeleni, digitalni, otporan i pravedan oporavak, u skladu s Programom održivog razvoja do 2030.**⁵, **Pariškim sporazumom i europskim zelenim planom**⁶.

U ovoj se Komunikaciji utvrđuje cilj koji treba ostvariti u narednim godinama, a to je izgradnja pravednijih, prosperitetnijih i uključivijih društava u korist ljudi, posebno mladih.

Kako bi se taj zamah iskoristio, u Zajedničkoj komunikaciji predlažu se sljedeće **glavne smjernice za naše partnerstvo**:

- „**Gospodarski i investicijski plan za južne susjede**” pomoći će u **poticanju dugoročnog socioekonomskog oporavka**, poticanju održivog razvoja, uklanjanju strukturnih neravnoteža u regiji i **iskorištavanju gospodarskog potencijala regije**. Plan uključuje konkretne vodeće inicijative u prioritetnim sektorima. Njegov je cilj učiniti regiju privlačnijom ulagateljima. Nastojat ćemo strateški angažirati međunarodne financijske institucije, posebno Europsku investicijsku banku (EIB) i Europsku banku za obnovu i razvoj (EBRD), Svjetsku banku, Međunarodni monetarni fond te banke iz regije i privatnog sektora. Obnovljeno zalaganje za provedbu i podupiranje uključivih socioekonomskih reformi, posebno poslovnog okruženja, održivog gospodarskog rasta i makroekonomskih politika usmjerenih na stabilnost koje se temelje na dugoročnoj strategiji, ključno je za uspjeh tih inicijativa.

Gospodarski i investicijski plan okviran je i neiscrpan te se može usavršavati ovisno o napretku koji bude postignut u pogledu politike i političkih pitanja te bilateralnim odnosima između partnerskih zemalja. U razdoblju 2021.–2027., podložno stupanju na snagu relevantnih pravnih osnova na temelju sljedećeg višegodišnjeg financijskog okvira i ne dovodeći u pitanje ishod postupka programiranja, Komisija predlaže mobilizaciju do **7 milijardi EUR** u okviru Instrumenta za susjedstvo, razvoj i međunarodnu suradnju⁷. Ta potpora uključuje rezervacije za jamstva fonda EFOR+ i mješovito financiranje u okviru Platforme za ulaganja u susjedstvu, čime bi se pomoglo u mobiliziranju privatnih i javnih ulaganja u južnom susjedstvu u iznosu do **30 milijardi EUR**.

- **Udruživanje snaga u borbi protiv klimatskih promjena, smanjenju štetnih emisija, održivoj upotrebi resursa i ubrzanju prelaska na zeleno gospodarstvo.** Moramo se

⁵ [Rezolucija UN-a 70/1 Promijeniti svijet: program održivog razvoja do 2030.](#)

⁶ „Europski zeleni plan” (COM(2019) 640).

⁷ Podložno konačnom donošenju nacrta Uredbe o uspostavi Instrumenta za susjedstvo, razvoj i međunarodnu suradnju.

pripremiti za dugoročne scenarije u kojima novi oblici niskougljične energije postupno zamjenjuju fosilna goriva. U tu će svrhu Komisija partnerskim zemljama predložiti sveobuhvatne inicijative kojima se promiče klimatski neutralna, niskougljična i obnovljiva energija, oslanjajući se na ključne elemente europskog zelenog plana kao što je strategija za vodik⁸. Prioritetno će se poticati ulaganja u energetske učinkovitost, obnovljivu energiju i nova usmjerenost na proizvodnju čistog vodika, među ostalim odgovarajućim regulatornim i financijskim poticajima, te regionalna integracija tržišta električne energije i elektroenergetskih mreža. Time će se pridonijeti očuvanju naših sredozemnih zajedničkih dobara u korist svih. Pomoći ćemo našim partnerima i da povećaju otpornost na klimatske promjene jačanjem našeg djelovanja u području prilagodbe, posebno u ključnim osjetljivim sektorima kao što su poljoprivredni i vodni sektor.

- **Obnovljena predanost vladavini prava, ljudskim i temeljnim pravima, jednakosti, demokraciji i dobrom upravljanju** kao temeljima stabilnih, pravednih, uključivih i prosperitetnih društava, uz poštovanje raznolikosti i tolerancije. Poštovanje ljudskih prava, uključujući socijalna i radnička prava, ravnopravnost spolova i prava djeteta, jača povjerenje građana. Svojim doprinosom sigurnom i predvidljivom poslovnom okruženju vladavina prava i snažne institucije koje štite prava i bore se protiv nejednakosti pospješuju ljudski i gospodarski razvoj, pomažu privlačenju izravnih stranih ulaganja, povećavaju otpornost gospodarstva i suzbijaju siromaštvo. To se opredjeljenje dodatno temelji na demokratskom upravljanju i sustavima države koja je osjetljiva na potrebe, odgovornim institucijama i borbi protiv korupcije. Borba protiv izljeva netolerancije, rasizma, homofobije, antisemitizma, mržnje prema muslimanima i drugih oblika ksenofobije te zaštita manjina moraju ostati zajednički prioritet u cijeloj regiji. Posebna pozornost posvetit će se promicanju uloge žena u društvu i gospodarstvu.
- **Zajedničko rješavanje izazova prisilnog raseljavanja i nezakonitih migracija te učinkovito i djelotvorno iskorištavanje prednosti zakonite migracije putem sveobuhvatnih prilagođenih i uzajamno korisnih partnerstava, čime se štite prava migranata i izbjeglica, u skladu s Europskim novim paktom o migracijama i azilu⁹.** To je ključno i za Europu i za južno Sredozemlje, gdje migracijski tokovi utječu na društva domaćine i tranzitne zemlje. Povećane mogućnosti i radna mjesta koja će se otvoriti zahvaljujući gospodarskom i investicijskom planu, posebno za žene i mlade, pridonijet će slabljenju čimbenika koji dovode do nezakonitih migracija. U tome je ključno da djelujemo zajedno kao partneri.
- **Obnovljena predanost jedinstvu i solidarnosti među državama članicama EU-a, kao i uzajamna i zajednička predanost i zajedničko djelovanje s partnerima u južnom susjedstvu** preduvjet su za učinkovitu provedbu agende za Sredozemlje. To vrijedi za nastojanja da se riješe sukobi i zajednička sigurnosna pitanja, kao i za gospodarsku i sektorsku suradnju. Posebno je važan potpuni angažman država članica EU-a. Njihove diplomatske mreže, dugogodišnja sigurnosna i razvojna suradnja te njihova sposobnost

⁸ „Strategija za vodik za klimatski neutralnu Europu” (COM(2020) 301).

⁹ „Novi pakt o migracijama i azilu” (COM(2020) 609).

mobiliziranja privatnog sektora bit će neophodni za postizanje ambicioznih ciljeva utvrđenih u ovoj Komunikaciji. Kako bismo oblikovali takvo udruženo djelovanje, predlažemo znatno jačanje političkog dijaloga i dijaloga o politikama diljem Sredozemlja. Nastavit će se rad na jačanju regionalne suradnje, s Unijom za Mediteran kao središnjom točkom, te podupiranje subregionalne i međuregionalne suradnje, posebno s afričkim partnerima¹⁰. EU će također biti spreman razmotriti daljnju regionalnu, subregionalnu ili **trilateralnu suradnju i zajedničke inicijative među partnerskim zemljama na svim razinama**, uzimajući u obzir, među ostalim, **nedavnu normalizaciju odnosa između Izraela i niza arapskih zemalja**.

Obnovljeno partnerstvo za Sredozemlje i popratni gospodarski i investicijski plan omogućit će EU-u i njegovim partnerima iz južnog susjedstva da rješavaju brojna pitanja s kojima se danas suočava naša zajednička regija.

U novoj agendi za Sredozemlje predlaže se niz mjera u sljedećim ključnim područjima politike:

- 1) ljudski razvoj, dobro upravljanje i vladavina prava
- 2) jačanje otpornosti, izgradnja blagostanja i iskorištavanje digitalne tranzicije
- 3) mir i sigurnost
- 4) migracije i mobilnost
- 5) zelena tranzicija: otpornost na klimatske promjene, energija i okoliš.

1. Ljudski razvoj, dobro upravljanje i vladavina prava

Ljudski razvoj

Pristup usmjeren na ljudski razvoj ključan je element naše agende. Cilj je tog pristupa poboljšati kvalitetu života ljudi izvan gospodarske dimenzije, očuvati njihove slobode i prava, pružiti im prilike te poticati otporna, pravedna, uključiva i osnažena društva.

Zdravlje

Zdravlje je prvi i najvažniji uvjet za pristojan život. Pandemija bolesti COVID-19 ugrozila je zdravstvenu sigurnost i stvorila probleme za zdravstvene sustave te snažno utjecala na gospodarstva i društva u cjelini. EU i naši partneri morat će izvući pouke iz krize uzrokovane bolešću COVID-19 kako bi **ojačali zdravstvene sustave i sustave socijalne zaštite te kapacitete za pripravnost i odgovor**. EU pruža i nastavit će pružati brzu i znatnu potporu kako bi ublažio nerazmjerni teret krize koji nose najranjivije i najugroženije skupine, uključujući mlade i žene¹¹. **Cjepiva su globalno opće dobro, a cijepljenje je ono što će doprinijeti okončanju globalne pandemije.** EU će nastaviti pružati potporu instrumentu COVAX, među ostalim uspostavom rezerve od oko 100 milijuna doza za humanitarne potrebe. U duhu Tima Europa EU je dosad mobilizirao 853 milijuna EUR za potporu COVAX-u te ostaje predan COVAX-u kao globalnoj inicijativi za osiguravanje

¹⁰ U duhu pristupa „cijele Afrike” i u skladu sa Zajedničkom komunikacijom „Put prema sveobuhvatnoj strategiji s Afrikom” (JOIN(2020) 4).

¹¹ Nakon izbijanja bolesti COVID-19 u okviru proračuna EU-a mobiliziran je paket potpore u iznosu većem od 2,3 milijarde EUR za južno susjedstvo.

ravnopravnog i pravednog pristupa sigurnim i učinkovitim cjepivima za zemlje s niskim i srednjim dohotkom. Štoviše, na temelju iskustva iz Strategije EU-a za cjepiva Komisija je spremna uspostaviti mehanizam EU-a za razmjenu cjepiva. Time bi se omogućila dostupnost jednog dijela od 2,3 milijarde doza koje EU osigurava, s posebnim naglaskom na južno susjedstvo, uz zapadni Balkan, naše istočno susjedstvo i Afriku. To bi moglo koristiti u prvom redu zdravstvenim radnicima, a pridonijelo bi i zadovoljavanju humanitarnih potreba. Za taj rad mora vrijediti načelo „nulta stopa otpada”, što zahtijeva dobru pripremljenost zemalja primateljica.

Bolji položaj mladih

Ulaganje u mlade i djecu trebalo bi biti u središtu naše suradnje. Bolji položaj, sudjelovanje i uključenost mladih kao pokretača promjena ključni su za postizanje prioriteta Programa održivog razvoja do 2030. Predlažemo sljedeće: (i) podupiranje uključivanja mladih u nacionalne politike, (ii) pružanje pomoći našim partnerima u poboljšanju upravljanja njihovim obrazovnim sustavima i (iii) davanje prioriteta bavljenju strukturnim uzrocima napuštanja školovanja; pitanjem mladih koji nisu zaposleni, ne obrazuju se i ne osposobljavaju; problemom neusklađenosti vještina, nedostatka prilika, nezaposlenosti mladih i pojavom odljeva mozgova. Učinkovita koordinacija i partnerstva u svim područjima politika, uključujući s organizacijama mladih, ključni su za poticanje kvalitetnog zapošljavanja te mogućnosti obrazovanja i osposobljavanja. Moramo surađivati kako bismo povećali međuljudske kontakte kao uspješno područje suradnje s konkretnim rezultatima i koristima za građane. Od ključne će važnosti biti otvaranje i olakšavanje pristupa naših južnih partnera programima EU-a, kao i relevantnim europskim mrežama. U tom će kontekstu južno Sredozemlje ostati prioritarna regija u okviru programa Erasmus+. U razdoblju 2021.–2027. u okviru programa Erasmus+ mladi će imati koristi od novih mogućnosti za izgradnju kapaciteta u području **strukovnog obrazovanja i osposobljavanja, sporta, digitalnog obrazovanja i mladih**. EU će nastojati šire raspodijeliti koristi programa Erasmus+ diljem regije i povećati iskorištenost programa Kreativna Europa kako bi se na najbolji način iskoristila kreativnost mladih u regiji. Potrebno je poboljšati programe zaštite djece i psihosocijalnu potporu za djecu pogođenu sukobima i raseljenu zbog sukoba, s posebnim naglaskom na pristup obrazovanju i zdravstvenoj skrbi.

Dobro upravljanje i vladavina prava

Dobro upravljanje i poštovanje ljudskih prava, temeljnih sloboda, demokratskih institucija i vladavine prava temeljna su načela EU-a, sastavni dio našeg partnerstva od Deklaracije iz Barcelone i dio naših zajedničkih obveza. Nadalje, dobrim upravljanjem, vladavinom prava i ljudskim pravima, uključujući socijalna i radnička prava, socijalnim dijalogom i jednakim pristupom pravosuđu potiču se mir, uključivo blagostanje i stabilnost. To su temelji za dostojanstvena radna mjesta, pravedan i uključiv rast te izgradnju dugoročne održivosti i ulaganja.

U skladu s Akcijskim planom EU-a za ljudska prava i demokraciju za razdoblje 2020.–2024.¹² EU će pojačati suradnju s partnerima na promicanju poštovanja ljudskih prava, vladavine prava i demokratskih vrijednosti. Neovisnost i odgovornost pravosuđa i državnog odvjetništva neophodne su da se državne institucije pridržavaju zakona i da građani mogu ostvarivati svoja prava te za borbu protiv kršenja ljudskih prava, korupcije ili organiziranog kriminala. Održivim strukturnim reformama civilnih i pravosudnih uprava smanjit će se nejednakost i promicati gospodarski rast. Antropocentrični pristup digitalizaciji sustava i usluga usmjeren na korisnika povećat će učinkovitost države i izgraditi povjerenje u institucije. Demokratska načela trebala bi biti mjerodavna za upravljanje internetom i funkcioniranje društvenih medija. EU će isto tako nastaviti surađivati s partnerskim zemljama kako bi se osigurala visoka razina zaštite temeljnih prava na **privatnost i zaštitu podataka** te promicalo daljnje usklađivanje s EU-ovim i međunarodnim standardima zaštite podataka, olakšavajući trgovinsku razmjenu i suradnju u izvršavanju zakonodavstva.

Pristupom koji se temelji na poticajima¹³ i koji je utvrđen u Instrumentu za susjedstvo, razvoj i međunarodnu suradnju za regiju susjedstva osigurat će se dodatna financijska potpora tim zemljama, koje pokazuju velike ambicije u provedbi, među ostalim, reformi upravljanja i vladavine prava. Razina potpore prilagodit će se stupnju u kojem se svaki partner pridržava obveza i njihovim postignućima u pogledu zajedničkih vrijednosti i napretka reformi, posebno u pogledu upravljanja i vladavine prava.

Kako bi se zaštitili financijski interesi EU-a, nužno je da južni partneri osiguraju da se prijevare, korupcija, pranje novca i pronevjera suzbijaju učinkovitim, odvrćajućim i razmjernim kaznenim sankcijama te djelotvornom i učinkovitom suradnjom s Europskim uredom za borbu protiv prijevara. Južni partneri koji su stranke međunarodnih sporazuma o uzajamnoj pravnoj pomoći trebali bi prihvatiti Ured europskog javnog tužitelja (EPPO) kao nadležno tijelo država članica koje sudjeluju u EPPO-u za provedbu tih sporazuma¹⁴.

EU će promicati kulturu vladavine prava u bliskoj suradnji s civilnim društvom i poslovnom zajednicom. Organizacije civilnog društva i socijalnih partnera i dalje su ključni sugovornici u oblikovanju i praćenju suradnje u EU-u. EU će i dalje podupirati konkretne inicijative za jačanje organizacija civilnog društva i branitelja ljudskih prava. Rodna ravnopravnost nije samo univerzalno priznato ljudsko pravo, nego je i neophodna za dobrobit, gospodarski rast, blagostanje, dobro upravljanje, mir i sigurnost; to je područje u kojem trebamo poduzeti više, među ostalim uključivanjem rodne dimenzije u programe suradnje i usmjeravanjem mjera, u skladu s trećim akcijskim planom EU-a za rodnu ravnopravnost (GAP)¹⁵. Promicat ćemo inicijative za zaštitu prava žena i njihova socioekonomskog, građanskog i političkog sudjelovanja.

¹² „Akcijski plan EU-a za ljudska prava i demokraciju za razdoblje 2020.–2024.” (JOIN(2020) 5).

¹³ Uredba o Instrumentu za susjedstvo, razvoj i međunarodnu suradnju, članak 17.

¹⁴ Suradnja između EPPO-a i južnih partnera trebala bi se olakšati i sklapanjem radnih dogovora.

¹⁵ „Akcijski plan EU-a za rodnu ravnopravnost III” (JOIN(2020) 17).

U skladu s konvencijama UN-a o pravima osoba s invaliditetom EU će nastaviti surađivati s našim partnerima kako bi se osiguralo da osobe s invaliditetom u potpunosti uživaju svoja prava.

Mjere: promicanje ljudskih prava, vladavine prava, demokracije i dobrog upravljanja, rodne ravnopravnosti i jednakih mogućnosti za sve i potpore civilnom društvu

- Daljnji razvoj relevantnih zakonodavnih i institucionalnih reformi u područjima ljudskih prava i dobrog upravljanja.
- Promicanje modernih, učinkovitih i odgovornih javnih institucija i politika, uključujući promatranje izbora i pomoć pri izborima, kao i neovisnih pravosudnih sustava koji ostvaruju rezultate za sve, štite prava osumnjičenika, podupiru žrtve kaznenih djela i promiču poboljšane uvjete u pritvoru.
- Podupiranje mjera za borbu protiv svih oblika diskriminacije.¹⁶
- Promicanje međunarodnih socijalnih i radničkih prava te međunarodnih radnih standarda prema klasifikaciji Međunarodne organizacije rada (ILO).
- Podupiranje poboljšanja gospodarskog položaja žena i mladih (uključujući djecu) i poticanje njihova aktivnog sudjelovanja u donošenju odluka.
- Promicanje mjera za iskorjenjivanje nasilja nad ženama i djevojčicama, uključujući seksualno i rodno uvjetovano nasilje povezano sa sukobima.
- Osiguravanje izgradnje kapaciteta za organizacije civilnog društva, uključujući potporu digitalnoj i zelenoj tranziciji.
- Podupiranje razvoja modernih okvira za zaštitu podataka na temelju horizontalnih pravila koja provode jaka i neovisna nadzorna tijela. Promicanje ratifikacije i provedbe relevantnih međunarodnih konvencija.

Mjere: jačanje ljudskog razvoja, zdravlja i suradnje u području mladih, obrazovanja, vještina i kulture

- Podupiranje pripravnosti zdravstvenih sustava i kapaciteta za odgovor na pandemije.
- Sudjelovanje u programima EU-a kao što su: Erasmus+, aktivnosti Marie Skłodowska-Curie u okviru programa Obzor Europa, Kreativna Europa te u relevantnim europskim mrežama.
- Suradnja i razmjena iskustava u pratećem intenziviranju inovacija i podupiranje izrade strategija pametne specijalizacije.
- Suradnja u području digitalnog obrazovanja u okviru akcijskog plana za digitalno obrazovanje za razdoblje 2021.–2027.
- Suradnja na platformama centara strukovne izvrsnosti (CoVE), među ostalim putem mreže izvrsnosti ETF-a, kako bi se stvorili lokalni „ekosustavi vještina” i poboljšalo prekvalificiranje.
- Suradnja u predviđanju potreba za vještinama te u osmišljavanju i razvoju vještina i

¹⁶ Među ostalim na temelju spola, rasnog ili etničkog podrijetla, vjere ili uvjerenja, invaliditeta, dobi ili spolne orijentacije.

strategija u perspektivi cjeloživotnog učenja, uz potporu Europske zaklade za osposobljavanje za strukovno obrazovanje i osposobljavanje (SOO), razvoj vještina i kapaciteta, uključujući stjecanje vještina za zelena radna mjesta i zeleno gospodarstvo.

- Podupiranje integriranih pristupa i kapaciteta relevantnih ministarstava (obrazovanje, zapošljavanje, zdravstvo, kultura i socijalna zaštita) za poboljšanje pristupa i kvalitete usluga za mlade i osobe koje nisu zaposlene, ne obrazuju se niti osposobljavaju (NEET-ovi).
- Proširivanje inicijativa nadahnutih EU-ovim programom Garancija za mlade.

2. Jačanje otpornosti, izgradnja blagostanja i iskorištavanje digitalne tranzicije

Pandemija bolesti COVID-19 pogodila je sva gospodarstva u Sredozemlju, pogoršala strukturne gospodarske neravnoteže¹⁷ i istaknula potrebu za uključivim, otpornim, održivim i povezanim gospodarstvima. U provedbi naših nastojanja ne bismo smjeli zapostaviti nikoga te bismo trebali omogućiti zemljama da iskoriste trendove, uključujući zelenu i digitalnu tranziciju, koje bi mogle ubrzati održiv rast.

Otporna gospodarstva

Jačanje socioekonomske otpornosti trebalo bi ostati ključni prioritet suradnje. To znači da stvaramo gospodarske rezerve za zaštitu od budućih šokova i rješavamo probleme u pogledu platne bilance, uključujući neodrživu dinamiku duga. Makrofinancijska pomoć, koja se temelji na ispunjenju posebnih uvjeta, i ciljana pomoć, uglavnom u obliku proračunske potpore¹⁸, za provedbu upravljanja javnim financijama i strategija mobilizacije domaćih prihoda doprinijet će mjerama poduzetima radi povećanja fiskalnog prostora¹⁹ i fiskalne pravde.

Snažnijom upotrebom eura u regiji ojačale bi se veze s EU-om i pospješila gospodarska i financijska stabilnost. Time bi se osigurala bolja povezanost glavnih trgovinskih i investicijskih partnera iz regije te diversifikacija u kombinaciji valuta koje se upotrebljavaju za plaćanja, trgovanje i upravljanje rizicima.

Obnovljena predanost poboljšanju poslovne klime²⁰ bit će ključna za izgradnju povjerenja lokalnih i međunarodnih subjekata iz privatnog sektora, privlačenje ulagatelja i povećanje trgovine. Uzimajući u obzir dinamiku političke ekonomije zemalja, trebali bismo se dogovoriti o prioritetnim područjima u kojima bi trebalo donijeti dobro

¹⁷ Mjere za suzbijanje zaraze kojima se ograničavaju promet i gospodarska aktivnost imale su dalekosežne posljedice i povećale nejednakosti, posebno za mlade i najranjivije, uz porast nezaposlenosti te smanjenje rasta, trgovinskih tokova, izravnih stranih ulaganja i novčanih doznaka. Troškovi pandemije na teret javnih financija ugrozili su mjere poduzete u pogledu fiskalne konsolidacije i opteretili sustave socijalne zaštite.

¹⁸ Južno susjedstvo čini gotovo 25 % trenutnog portfelja proračunske potpore EU-a na globalnoj razini.

¹⁹ Obično se definira kao proračunski prostor kojim se vladi omogućuje da osigura sredstva za javne potrebe, a da se pritom ne ugrozi fiskalna održivost.

²⁰ Prema izvješću Svjetske banke o uvjetima poslovanja za 2019. regionalni prosjek regije Bliskog istoka i sjeverne Afrike iznosi 58,30 od 100 (112. mjesto).

osmišljene, mjerljive i provedive reforme. Ti prioriteti trebali bi biti dogovoreni u prioritetima partnerstva ili jednakovrijednim dokumentima o politikama. EU će u suradnji s državama članicama EU-a pružiti potporu na temelju predanosti partnera dosljednoj i učinkovitoj provedbi gospodarskih reformi i reformi upravljanja u tim područjima.

Inicijative za **poticanje socioekonomske održivosti na lokalnoj razini isto bi tako mogle doprinijeti jačanju nacionalnih sustava**. Naš pojačani dijalog o politikama²¹ trebao bi potaknuti i produbljivanje javno-privatnih dijaloga.

Održiva gospodarstva

Gospodarska je diversifikacija važna, posebno za zemlje koje se uvelike oslanjaju na sektore izložene gospodarskim šokovima. EU i njegovi partneri surađivat će kako bi iskoristili rast u zelenom i digitalnom gospodarstvu, u skladu s ciljevima utvrđenima u sektorskim dijalozima Unije za Mediteran. Potencijal plavoga gospodarstva²² trebao bi se, uz socijalnu ekonomiju, dosljedno integrirati i u planiranje gospodarskog razvoja. Zahvaljujući poslovnim modelima u čijem su središtu ljudi i planet, socijalna ekonomija ima potencijal za rješavanje mnogih društvenih izazova i povećanje otpornosti našeg društva u kriznim vremenima.

Nadalje, **usmjerenost na otvorenu stratešku autonomiju i restrukturiranje globalnih lanaca vrijednosti nakon pandemije** ima potencijal za stvaranje novih prilika za daljnju integraciju industrijskih lanaca opskrbe između EU-a i njegovih južnih susjeda. Pristup temeljen na ekosustavima²³, razvijen u industrijskoj strategiji Komisije²⁴, isto bi tako mogao doprinijeti nastojanjima koja se poduzimaju radi diversifikacije i razvoju inicijativa koje su od koristi svima u područjima integracije tržišta, regulatorne konvergencije i financijske uključenosti. Industrijski klasteri u južnom susjedstvu mogli bi pomoći gospodarskom razvoju povezivanjem poduzeća s globalnim i regionalnim lancima vrijednosti, smanjenjem izolacije MSP-ova, promicanjem inovacija i stvaranjem više trgovine i ulaganja.

Ključnu će ulogu imati i potpora privatnom sektoru, posebno malim i srednjim poduzećima²⁵. EU i njegovi partneri trebali bi surađivati na podupiranju poduzetništva i njegovih ekosustava, uključujući socijalno i kooperativno poduzetništvo te novoosnovana poduzeća od stvaranja ideje do zrelosti. Trebalo bi aktivnije iskoristiti potencijal dijaspora za prijenos kompetencija, znanja i tehnologija te za doprinos stvaranju poslovnih veza između EU-a i južnih partnera.

²¹ Političkim dijalogom o reformama koje se podupiru ugovorima o uspješnosti sektorskih reformi omogućit će se ublažavanje rizika povezanih s financijskom potporom EU-a i nastojati ostvariti sinergije s komplementarnim instrumentima kao što su mješovito financiranje i ulaganja.

²² U okviru napora razmotrit će se ministarska deklaracija Unije za Mediteran o održivom plavom gospodarstvu (2. veljače 2021.) i rad proveden u okviru Inicijative EU-a za održivi razvoj plavoga gospodarstva u regiji zapadnog Sredozemlja (Inicijativa WestMED) <https://ufmsecretariat.org/wp-content/uploads/2021/02/Declaration-UfM-Blue-Economy-EN-1.pdf>

²³ Ti ekosustavi obuhvaćaju sve sudionike u lancu vrijednosti: od najmanjih novoosnovanih poduzeća do najvećih poduzeća, od sveučilišta i istraživačkih ustanova do pružatelja usluga i dobavljača.

²⁴ „Nova industrijska strategija za Europu” (COM(2020) 102).

²⁵ MSP-ovi u regiji zaslužni su za više od 2/3 ukupne formalne zaposlenosti.

Manjak financijskih sredstava za MSP-ove u regiji stvarna je prepreka njihovu razvoju. Kad je riječ o pristupu financiranju, koji bi trebale imati i izbjeglice, namjeravamo surađivati s međunarodnim financijskim institucijama na razvoju sveobuhvatnog pristupa financijskoj uključenosti, među ostalim mikrofinanciranju i financiranju socijalnih poduzeća, te na upotrebi novih financijskih instrumenata, uključujući poduzetnički kapital, poslovne anđele i društveno odgovorno financiranje.

Istraživanje i inovacije neusporedivo doprinose postizanju svakog cilja politike usmjerenog na budućnost. Unapređenje istraživanja i inovacija, uključujući pridruživanje okvirnom programu Obzor Europa²⁶, isto tako vodi do otpornijeg i uključivijeg rasta, kao i stvaranja prilika za održivo zapošljavanje. Pojačat će se uspješna suradnja u području ljudske dimenzije povezanosti, uključujući inovacije i znanost, s ciljem stvaranja društva i gospodarstva utemeljenih na znanju.

Povezana gospodarstva

Sredozemna regija ima ljudski kapital koji je potreban da se iskoristi digitalna transformacija i bude konkurent u globalnom digitalnom gospodarstvu.

Kako bismo podržali nastojanja u vezi s digitalnom transformacijom, predlažemo da se naš rad strukturira oko četiri stupa: i. upravljački, politički i regulatorni okviri; ii. razvoj infrastrukture i podupiranje univerzalnog pristupa poboljšanim, cjenovno pristupačnim i sigurnim mrežama; iii. digitalna pismenost, vještine i poduzetništvo; i iv. digitalne usluge. Cilj je potaknuti inovativnu digitalnu transformaciju poticanjem uvođenja platformi i politika, uključujući e-upravu, e-zdravstvo, e-trgovinu, digitalni pristup kulturi i kulturnoj baštini te digitalne vještine u obrazovanju, uz istodobno osiguravanje etičke upotrebe tehnologija usmjerene na korisnika u skladu s Poveljom EU-a o temeljnim pravima. Predlažemo i stvaranje boljih digitalnih veza diljem Sredozemlja i doprinos gospodarskoj integraciji.

Trgovina i ulaganja ključni su za oslobađanje potencijala regije. Kako bi se povećala konkurentnost, predlažemo da se prednost da uklanjanju nezarinskih prepreka i smanjenju troškova trgovanja. Naglasak bi trebalo staviti na potpunu provedbu i usklađenost s postojećim multilateralnim, regionalnim i bilateralnim sporazumima kako bi se podržala trgovina, izgradilo povjerenje ulagatelja i izbjegla ponovna pojava protekcionizma i trgovinskih ograničenja. Nadovezujući se na postojeću mrežu sporazuma o pridruživanju i pregovore o području produbljene i sveobuhvatne slobodne trgovine (DCFTA) koji su u tijeku s Marokom i Tunisom, predlažemo i pokretanje dijaloga kako bi se utvrdio interes partnera za modernizaciju njihovih trgovinskih i ulagačkih odnosa s EU-om i za područja koja uključuju olakšavanje ulaganja, održivi razvoj, usluge i, prema potrebi, poljoprivredu, kako bismo ih bolje prilagodili današnjim izazovima.

Iskorištavanje **prilika na podregionalnoj, regionalnoj i kontinentalnoj razini** isto tako može pridonijeti gospodarskoj diversifikaciji i produbljivanju integracije. Trebalo bi poticati sve zemlje južnog Sredozemlja na prihvaćanje preispitivanja Konvencije o

²⁶ Programom Obzor Europa nastavit će se podupirati međunarodna suradnja istraživača i poduzeća u EU-u i ostatku svijeta, među ostalim u okviru znanstvene diplomacije.

paneuromediterranskim povlaštenim pravilima podrijetla. Aktivno će se istražiti sinergije sa supsaharskom Afrikom, posebno u kontekstu kontinentalnog područja slobodne trgovine u Africi (AfCFTA) i stvaranja jedinstvenog afričkog tržišta zračnog prometa (SAATM), s ciljem olakšavanja nastanka ciljanih kontinentalnih lanaca vrijednosti i podupiranja održivih ulaganja.

Promet je ključna sastavnica politika i instrumenata kojima se podupire razvoj južnog Sredozemlja, kako je istaknuto u strategiji za održivu i pametnu mobilnost²⁷. Trebali bismo iskoristiti priliku za **povezivanje prometne infrastrukture interoperabilnošću pravila i standarda**. Prednost će se dati brzom razvoju transmediteranske prometne mreže i ciljevima reformi prometne politike koji su zajednički utvrđeni u okviru Regionalnog akcijskog plana za promet i uz potporu tehničke suradnje koja je u tijeku. Logistika, koja obuhvaća i regionalnu infrastrukturu i veze s carinskom suradnjom, bit će dio naših inicijativa usmjerenih na pomoć za trgovinu. Suradnja u području svemira i dalje će imati potpornu ulogu, posebno zajedničkim djelovanjem za prihvaćanje besplatnih i otvorenih usluga sustava Galileo te proširenjem Europskog geostacionarnog navigacijskog sustava (EGNOS).

Uključiva gospodarstva

U okviru nove agende za Sredozemlje predlažemo zajednički rad na podupiranju sustava i strategija oporavka, u skladu s ciljevima utvrđenima u sektorskom dijalogu Unije za Mediteran o zapošljavanju i radu²⁸, kojima se i. potiče jednakost mogućnosti i ishoda te ii. daje prednost socijalnom dijalogu, socijalnoj zaštiti i uključenosti kako bi se uklonile socijalne i teritorijalne nejednakosti.

Golem pozitivan povrat mogao bi se ostvariti otvaranjem mogućnosti za mlade u njihovoj zemlji sprečavanjem odljeva mozgova i otvaranjem pristojnih radnih mjesta za sve²⁹ te povećanjem sudjelovanja žena na tržištu rada i poboljšanjem njihova gospodarskog položaja. To bi trebalo biti u središtu izrade i provedbe društveno-gospodarskih reformi i investicijskih inicijativa. Nadalje, trebali bismo se usredotočiti na učinak neformalnog gospodarstva³⁰ na dobrobit ljudi i javne financije partnera te podupirati politike u području vještina za sve, među ostalim i u cilju potpore formalizaciji.

Mjere: potpora uključivim, otpornim, održivim i povezanim gospodarstvima

- Sufinanciranje ulaganja koja se financiraju iz državnih fondova za oporavak partnera u kontekstu fonda EFOR+.
- Razvoj i podupiranje zajedničkih reformskih matrica usmjerenih na ulagačku klimu i poslovno okruženje.

²⁷ „Strategija za održivu i pametnu mobilnost” (COM(2020) 789).

²⁸ Ministarska deklaracija ministara zapošljavanja i rada Unije za Mediteran, Cascais, travanj 2019.

²⁹ Prema procjenama Međunarodne organizacije rada u drugom tromjesečju 2020. izgubljeno je 17 milijuna radnih mjesta u punom radnom vremenu u usporedbi s posljednjim tromjesečjem 2019.

³⁰ U Preporuci ILO-a br. 204 o prijelazu s neformalnog na formalno gospodarstvo u opisu „neformalnog gospodarstva” navodi se da se ono odnosi na sve gospodarske aktivnosti radnika i gospodarskih jedinica koje, u pravu ili u praksi, nisu obuhvaćene ili su nedovoljno obuhvaćene formalnim sporazumima.

- Podupiranje inicijativa za pomoć partnerima u privlačenju i zadržavanju mogućnosti diversifikacije lanca vrijednosti u odabranim sektorima, u skladu s načelima dobrog upravljanja.
- Poticanje partnera da se pridruže poreznoj inicijativi iz Addis Abebe³¹.
- Povećanje potpore zelenom, plavom i socijalnom gospodarstvu s pomoću inovativnih financijskih instrumenata (uključujući društveno odgovorno financiranje) i razvoj odgovarajućih regulatornih ekosustava.
- Podupiranje provedbe politika za MSP-ove vodeći se načelima Akta o malom poduzetništvu i Komunikacije „Strategija za MSP-ove i održivu i digitalnu Europu” iz ožujka 2020.³²
- Podupiranje socijalnog dijaloga koji dobro funkcionira na svim relevantnim razinama.
- Pružanje tehničke potpore za promicanje financijske uključenosti, posebno u pogledu digitalnih plaćanja i digitalne pismenosti za MSP-ove, posebno u ruralnim područjima.
- Sudjelovanje u Okvirnom programu EU-a Obzor Europa.
- Uključivanje potpore socijalnoj ekonomiji u regionalne i bilateralne programe, među ostalim potpore za razvoj odgovarajućih pravnih i političkih okvira, jačanje institucijskih kapaciteta i omogućivanje uzajamnog učenja.
- Rad na podupiranju regulatorne konvergencije u području telekomunikacija, elektroničke identifikacije i usluga povjerenja te okvira za zaštitu osobnog i slobodnog protoka neosobnih podataka. Modernizacija trgovinskih i ulagačkih odnosa s partnerima zainteresiranima za bližu integraciju s EU-om, posebno u područjima kao što su olakšavanje ulaganja, usluge, održivi razvoj i poljoprivreda.
- Podupiranje integracije regije u kontinentalno područje slobodne trgovine u Africi kako bi se potaknulo stvaranje ciljanih kontinentalnih lanaca vrijednosti.
- Sufinanciranje ulaganja za povećanje dostupnosti sveprisutne širokopojasne telekomunikacijske infrastrukture. Osiguravanje primjene načela paketa instrumenata EU-a za mreže 5G³³ kako bi se zajamčila sigurnost mreže.
- Brže donošenje indikativnih zemljovida buduće transmediteranske prometne mreže (TMN-T) koja će činiti vanjsku dimenziju transeuropske prometne mreže (TEN-T), uz istodobno davanje prednosti projektima u toj mreži i doprinos povezivanju supsaharske Afrike, sjeverne Afrike i Europe.
- Podupiranje regulatorne konvergencije u svim prometnim područjima u skladu s regionalnim akcijskim planom za promet za razdoblje 2021.–2027. putem euro-

³¹ Porezna inicijativa iz Addis Abebe partnerstvo je s više dionika čiji je cilj poboljšati mobilizaciju domaćih prihoda u partnerskim zemljama.

³² „Strategija za MSP-ove i održivu i digitalnu Europu” (COM(2020) 103).

³³ „Sigurno uvođenje 5G mreža u EU-u – Provedba paketa instrumenata EU-a” (COM(2020) 50) Komunikacija o paketu instrumenata EU-a za mreže 5G obvezuje EU na provedbu načela paketa instrumenata osmišljenih kako bi se osiguralo sigurno uvođenje širokopojasne infrastrukture, ne samo u EU-u nego i u svim vanjskim projektima koji se financiraju sredstvima EU-a, među ostalim preko međunarodnih financijskih institucija kao što je EIB.

mediteranskih prometnih projekata.

- Pružanje pomoći u razvoju održivog turizma.

3. Mir i sigurnost

Dugotrajni sukobi u sredozemnoj regiji ključna su prepreka političkoj stabilnosti i održivom razvoju. Prije svega je potrebno zajedno raditi na sprečavanju i rješavanju sukoba, promicanju suradnje u području sigurnosti, ublažavanju posljedica sukoba i rješavanju njihovih temeljnih uzroka kako bi se zaštitili ljudi i omogućio njihov napredak.

EU je već glavni pružatelj humanitarne i razvojne pomoći. Može primijeniti širok raspon instrumenata u okviru pristupa trostrukog povezivanja humanitarnog djelovanja, razvoja i mira. EU je i **pružatelj sigurnosti** jer provodi misije i operacije zajedničke sigurnosne i obrambene politike (ZSOP), mjere posredovanja i stabilizacije te mjere ograničavanja. EU je stekao vjerodostojnost dosljednim stavom o važnosti poštovanja međunarodnog prava. Kao pouzdani partner EU je u jedinstvenom položaju da okupi sukobljene strane, međunarodne i regionalne partnere te relevantne dionike, kao što su akteri u humanitarnom razvoju i izgradnji mira, u dijalogu o strateškim pitanjima, da smanji napetosti i doprinese naporima za rješavanje sukoba. Mnogi južni partneri pozivaju na povećan angažman EU-a i zajednički rad na rješavanju dugotrajnih sukoba i uklanjanju njihovih posljedica. Iskustvo pokazuje da takva okupljanja i diplomatska uloga može biti učinkovita samo ako je EU ujedinjen i sposoban djelovati i nastupati ujedinjeno, na bilateralnoj i multilateralnoj razini. Stoga je ključan angažman država članica EU-a, uključujući na najvišoj razini, kao i unaprijeđen i pojačan politički dijalog na cijelom Sredozemlju kako bi se izgradilo povjerenje, smanjile napetosti i pomoglo u rješavanju sukoba.

Na temelju toga EU i njegove države članice i partneri trebali bi ponovno uložiti napore u postizanje rješenja u bliskoistočnom mirovnom procesu. U tom pogledu EU će nastojati poticati i nadograditi nedavno uspostavljanje diplomatskih odnosa između Izraela i niza arapskih zemalja s ciljem poboljšanja izgleda za dogovoreno dvodržavno rješenje utemeljeno na međunarodno dogovorenim parametrima, kao i postizanja regionalnog mira i sigurnosti. EU, kao organizator konferencija o Siriji, i južni partneri trebali bi intenzivnije raditi na rješavanju razornog sukoba u Siriji koji traje već deset godina kako bi se poduprli naponi pod vodstvom UN-a. Trebali bi nastaviti podupirati i nastojanje Libanona da riješi svoju domaću gospodarsku, socijalnu i političku krizu. EU i njegovi partneri trebali bi bliskije surađivati na svladavanju izazova u području mira, stabilnosti i razvoja u regiji Sahel. EU i njegovi južni susjedi trebali bi snažnije podupirati pronalaženje rješenja za pitanje Zapadne Sahare u okviru procesa pod vodstvom UN-a. Prioritet je i pronalaženje održivog i uključivog političkog rješenja za dugotrajnu krizu u Libiji. EU će i dalje biti aktivno angažiran u Berlinskom procesu pod vodstvom UN-a te mu pružati potporu, među ostalim na operativnoj razini putem operacije IRINI i drugih doprinosa. Razmotrit će moguću dodatnu potporu provedbi prekida vatre te poduprijeti ustavni i izborni proces i dugoročnu stabilizaciju zemlje. U traženju rješenja za krize u regiji EU će nastaviti podupirati nastojanja Ujedinjenih naroda (UN) i surađivati s regionalnim akterima i organizacijama, posebno Ligom arapskih država,

Afričkom unijom (AU) i relevantnim podregionalnim skupinama³⁴. U istočnom Sredozemlju EU će podupirati miran dijalog na temelju međunarodnog prava, među ostalim putem multilateralne konferencije na kojoj bi se mogla rješavati pitanja za koja su potrebna multilateralna rješenja. EU i partneri u južnom susjedstvu trebali bi konstruktivno surađivati i kako bi zaštitili stabilnost i sigurnost šire regije.

Multilateralni sustav suočava se s velikim izazovima u vrijeme kada većina pitanja zahtijeva multilateralna rješenja. **EU i njegovi južni partneri imaju zajednički interes za podupiranje revitaliziranog multilateralnog sustava utemeljenog na pravilima u čijem je središtu UN.** Trebali bismo surađivati i jačati suradnju u multilateralnim forumima, posebno kad je riječ o miru i sigurnosti, globalnim pitanjima i jačanju trgovine utemeljene na pravilima, vladavini prava, ljudskim pravima i dobrom upravljanju, kao i na Programu UN-a o ženama, miru i sigurnosti te Programu o mladima, miru i sigurnosti.

Glavne sigurnosne prijetnje, kao što su **terorizam, hibridne prijetnje te kiberkriminalitet i organizirani kriminal**, uključujući trgovinu nezakonitim vatrenim oružjem, krijumčarenje droge i pranje novca, ključni su izazovi; njih možemo savladati samo zajedničkim radom.

Terorizam i njegovo financiranje, radikalizacija, nasilni ekstremizam i fenomen stranih terorističkih boraca pojavljuju se na obje obale Sredozemlja i utječu na njih te su često međusobno povezani. Nedavni napadi istaknuli su potrebu za produbljivanjem naših strateških dijaloga na visokoj razini o borbi protiv terorizma. Nadovezujući se na postojeću suradnju, posebno u području izvršavanja zakonodavstva, moramo intenzivnije raditi na sprečavanju radikalizacije, uključujući produbljivanje međuvjerskih i međukulturnih dijaloga, te na izgradnji kapaciteta za borbu protiv nasilnog ekstremizma, novačenja na internetu, sprečavanja širenja terorističkih sadržaja na internetu i za borbu protiv nezakonite trgovine kulturnom baštinom. Međunarodna suradnja i dalje je ključna, a EU je spreman povećati svoju tehničku pomoć, među ostalim u pogledu nedostataka u borbi protiv pranja novca i financiranja terorizma te putem svoje mreže stručnjaka raspoređenih u ključne delegacije u regiji.

Iako digitalizacija pruža znatne mogućnosti, otvara i vrata novim prijetnjama, uključujući povećanu ranjivost ključne infrastrukture (npr. energetika, promet, bankarstvo i zdravstvo). Moramo surađivati kako bismo izgradili kibernetičnost, među ostalim protiv operacija dezinformiranja i utjecaja, razmijenili najbolju praksu, obučili stručnjake za kibersigurnost i istražili mogućnosti koje nude inovativni alati za potrebe izvršavanja zakonodavstva, uz potpuno poštovanje ljudskih prava i građanskih sloboda. Trebamo intenzivnije surađivati na suzbijanju kiberprijetnji i u tu svrhu u potpunosti iskoristiti postojeće međunarodne okvire, kao što je Budimpeštanska konvencija Vijeća Europe.

³⁴ Na taj se način EU može osloniti na partnerstvo EU-a i UN-a u pitanjima upravljanja krizama, svoj dijalog i suradnju s Ligom arapskih država, partnerstvo između UN-a, EU-a i Afričke unije te surađivati u skladu s Memorandumom o razumijevanju o miru, sigurnosti i upravljanju između EU-a i Afričke unije.

U skladu sa Zaključcima Vijeća o klimatskoj i energetskej diplomaciji iz 2021. EU će jačati i uključiti rad na **povezanosti između klime, sigurnosti i obrane**, među ostalim pojačanim djelovanjem u području prilagodbe klimatskim promjenama i smanjenja rizika od katastrofa, kao i suradnjom s UN-om i regionalnim organizacijama.

Predlažemo i upotrebu alata utvrđenih u **strategiji EU-a za sigurnosnu uniju**³⁵ kako bi se ojačali kapaciteti tijela za izvršavanje zakonodavstva, pravosudnih i civilnih tijela te njihova međusobna suradnja. Osim toga, trebalo bi dodatno poboljšati suradnju u području smanjenja rizika od kemijske, biološke, radiološke i nuklearne opasnosti, kao i u području civilne zaštite i upravljanja rizicima od katastrofa.

Suradnju u području izvršavanja zakonodavstva te pravosudnu suradnju trebalo bi ojačati između EU-a i partnerskih zemalja, među ostalim uz pomoć relevantnih agencija EU-a (Europol, Cpol, Frontex, Europski centar za praćenje droga i ovisnosti o drogama, Eurojust), među ostalim dogovaranjem sporazuma o suradnji između EU-a i zemalja južnog susjedstva. U tu će svrhu EU surađivati s južnim partnerima kako bi se osiguralo da njihovi sustavi za izvršavanje zakonodavstva, kao i njihovi pravosudni sustavi zadovoljavaju visoke standarde zaštite podataka i poštuju ljudska prava.

Potrebna je poboljšana pravosudna suradnja u građanskim stvarima kako bi se poboljšala provedba ugovora i uredila pitanja prekogranične otmice djece, zaštite djece i obveze uzdržavanja. Pristupanje Haškim konvencijama o međunarodnom privatnom pravu³⁶ i njihova ispravna provedba trebali bi biti prioritet u regiji.

EU predlaže daljnji razvoj partnerstva u pitanjima sigurnosti sa susjednim zemljama, kao i jačanje operativne suradnje, među ostalim u području pomorske sigurnosti i suradnje obalne straže. Takva bi partnerstva trebala biti prilagođena, odgovarati njihovim potrebama i uživati političku potporu na visokoj razini kako bi se zajamčili konkretni rezultati. Ključna je i suradnja s regionalnim i međunarodnim organizacijama, uključujući suradnju s NATO-om u okviru Zajedničke izjave iz Varšave i Bruxellesa³⁷.

Mjere: suradnja u području mira te rješavanja i sprečavanja sukoba

- Poboljšanje i jačanje političkog dijaloga između EU-a i njegovih država članica i južnih partnera te uključivanje strateških partnera EU-a kako bi se pojačali zajednički naponi za rješavanje sukoba i smanjile napetosti u regiji, koristeći se svim alatima na integriran način za regionalnu stabilnost i sigurnost.
- Ulaganje u sprečavanje radikalizacije, rješavanje sukoba i stabilizaciju putem integriranog pristupa sukobima i krizama, djelujući u svim fazama ciklusa sukoba.
- Osiguravanje otpornosti boljim povezivanjem humanitarnih, razvojnih, mirovnih i sigurnosnih napora.
- Ako je uzajamno korisno, sudjelovanje u misijama i operacijama ZSOP-a

³⁵ „Strategija EU-a za sigurnosnu uniju” (COM(2020) 605).

³⁶ <https://www.hcch.net/en/home/>

³⁷ https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_133163.htm

https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_156626.htm

korištenjem instrumenata kao što su okvirni sporazumi o sudjelovanju.

- Jačanje uloge žena i mladih u izgradnji mira u skladu s političkom predanošću EU-a provedbi Programa o ženama, miru i sigurnosti na regionalnoj i međunarodnoj razini.

Mjere: suradnja u području sigurnosti

- Jačanje dijaloga o borbi protiv terorizma i sigurnosti, uključujući suradnju u području sprečavanja pranja novca i financiranja terorizma te poticanje ratifikacije i provedbe relevantnih međunarodnih konvencija.
- Jačanje suradnje u području borbe protiv terorizma, sprečavanja i borbe protiv radikalizacije, organiziranog kriminala, nezakonitog vatrenog oružja i droga.
- Brza provedba projekata „CT Inflow”, „Euromed police”, „EU4 Monitoring Drugs” i „CyberSouth” te programa „EuroMed Justice”.
- Daljnji razvoj centara izvrsnosti EU-a za ublažavanje kemijskog, biološkog, radiološkog i nuklearnog rizika, koji su se pokazali važnim sredstvom u borbi protiv pandemije bolesti COVID-19, kao i drugih mjera za uklanjanje sigurnosnih prijetnji.
- Intenziviranje rada na otpornosti na klimatske promjene i prilagodbi njima, ulaganje u preventivne mjere i jačanje suradnje u području civilne zaštite i upravljanja rizicima od katastrofa na temelju programa kao što je PPRD jug³⁸.
- Povezivanje s partnerskim zemljama radi jačanja pravosudne i policijske suradnje s EU-om, među ostalim dogovaranjem sporazuma o suradnji s Europolom i Eurojustom.
- Poboljšanje pravosudne suradnje u građanskim stvarima poticanjem pristupanja relevantnim konvencijama koje je razradila Haška konferencija o međunarodnom privatnom pravu i njihovom ispravnom provedbom.

4. Migracije i mobilnost

Migracije su globalni fenomen koji iziskuje zajedničke odgovore, solidarnost i globalnu podjelu odgovornosti. Nijedna zemlja ne može sama upravljati migracijama i odgovoriti na pitanje nezakonitih migracija. Novim paktom EU-a o migracijama i azilu namjeravamo u tom području pojačati suradnju s međunarodnim partnerima. Pakt je usmjeren na sveobuhvatna, prilagođena, uravnotežena i uzajamno korisna partnerstva. Njegov je krajnji cilj osigurati da se migracije odvijaju samo na siguran i zakonit način, spriječiti opasna putovanja i gubitak ljudskih života, boriti se protiv krijumčarenja i ojačati suradnju u upravljanju migracijama te pružiti međunarodnu zaštitu onima kojima je potrebna. Uključene zemlje trebale bi moći ljudima pružiti stabilnu i predvidivu društvenu i gospodarsku budućnost i istinske prilike, a posebno mladima. EU će raditi na rješavanju sukoba i socioekonomskih problema koje je bolest COVID-19 produbila kako bi uklonio temeljne uzroke nezakonitih migracija i prisilnog raseljavanja.

³⁸

„PPRD Sud III” – „Prévention, Préparation et Réponse aux catastrophes naturelles et d’origine humaine dans les pays partenaires du Moyen-Orient et d’Afrique du Nord”.

Novi pakt o migracijama i azilu čvršći je temelj za održivo i dugoročno uspješno upravljanje migracijama i azilom.

Njime ojačana partnerstva u području migracija obuhvaćaju sve aspekte migracija i azila, kao i interese EU-a i partnerskih zemalja. Ti će se aspekti i interesi uključiti u područja naše suradnje: politiku, sigurnost i gospodarstvo.

Situacije i mogućnosti razlikuju se od zemlje do zemlje. Potrebno je pronaći prilagođena rješenja jer neće svima odgovarati isto. Taj se pristup odražava u sveobuhvatnim partnerstvima EU-a i pojedinačnih zemalja, u skladu s novim paktom o migracijama i azilu.

EU će nastaviti **štititi one kojima je to potrebno i podupirati zemlje domaćine**, imajući na umu znatan broj izbjeglica i migranata u nekoliko zemalja južnog Sredozemlja.

Nezakonite migracije jačaju gospodarsku moć i negativan utjecaj kriminalnih mreža, s čim se trebaju suočiti ta regija i cijeli EU. Pravo je rješenje zajednički se suočiti s problemom krijumčarenja migranata. U tom će kontekstu EU i partnerske zemlje znatno **pojačati zajedničko djelovanje protiv krijumčarenja i kriminalnih mreža odgovornih za krijumčarenje i trgovinu ljudima**³⁹. Za to je ključno ojačati **upravljanje migracijama i azilom**, kao i kapacitete za upravljanje granicama. EU je spreman pružiti partnerima potporu u skladu s njihovim potrebama.

Jačanje suradnje u području vraćanja, ponovnog prihvata i održive reintegracije te povećanje djelotvornosti vraćanja važni su elementi tih partnerstava. Kako bi podržao ta partnerstva, EU će mobilizirati ~~sve~~ relevantne politike i instrumente EU-a u okviru sveobuhvatnog pristupa. S obzirom na važnost dobrovoljnih povratka Komisija će donijeti strategiju za dobrovoljni povratak i reintegraciju i utvrditi nove pristupe oblikovanju, promicanju i provedbi programa u tom području.

Osim toga, EU u suradnji sa svojim partnerima predano podupire zakonite migracije i mobilnost, u skladu s vlastitim nadležnostima i nadležnostima država članica. Preseljenje je važno za zaštitu najugroženijih izbjeglica. Zbog rizika od odljeva mozgova naša suradnja s partnerima iz južnog susjedstva u promicanju zakonite migracije i mobilnosti uključivat će i partnerstva za privlačenje talenata.

Trebalo bi dodatno istražiti mogućnosti za suradnju na regionalnoj i multilateralnoj razini, uključujući trostranu suradnju i suradnju jug-jug jer su neki od partnera s južnog Sredozemlja zemlje podrijetla, tranzita i odredišta. Na regionalnoj razini ojačat će se suradnja u okviru Zajedničkog akcijskog plana iz Vallette⁴⁰ te Kartumskog⁴¹ i Rabatskog⁴² procesa, uključujući pristup u kojem se u obzir uzima cijela migracijska ruta. U tom bi kontekstu

³⁹ Italija je 13. srpnja 2020. bila domaćin konferencije o borbi protiv krijumčarenja migranata, na kojoj su sudjelovali EU i ključni afrički partneri i na kojoj su se partneri obvezali da će surađivati u toj borbi.

⁴⁰ <https://www.jvapfollowup.org/jvap/>

⁴¹ <https://www.khartoumprocess.net/>

⁴² <https://www.rabat-process.org/fr/>

trebalo ojačati trilateralnu suradnju s UN-om i regionalnim partnerima, među ostalim na temelju uspjeha trilateralne radne skupine AU-EU-UN u Libiji.

Komisija i Visoki predstavnik predlažu da se upotrijebe svi instrumenti kojima EU raspolaže, uključujući agencije EU-a, Instrument za susjedstvo, razvoj i međunarodnu suradnju⁴³ i relevantne unutarnje instrumente za potrebe operativne i financijske potpore u području migracija i mobilnosti.

Mjere: Jačanje suradnje u području migracija i mobilnosti na temelju prilagođenih sveobuhvatnih, uravnoteženih i uzajamno korisnih partnerstava

- Podupiranje kapaciteta partnera za djelotvorno upravljanje migracijama i azilom, uključujući upravljanje granicama, sve aspekte sustava azila i migracija te kapacitete za ponovni prihvata.
- Ciljana pomoć za stvaranje socioekonomskih prilika za migrante, prisilno raseljene osobe i zajednice domaćine, među ostalim u kontekstu oporavka od pandemije bolesti COVID-19, posebice u marginaliziranim regijama.
- Jačanje suradnje u pogledu djelotvornog vraćanja i ponovnog prihvata. Potpora EU-a i potpora među partnerskim zemljama u području potpomognutog dobrovoljnog povratka i održive reintegracije.
- Razvoj zakonitih putova u Europu kontinuiranim radom na preseljenjima i programima za mobilnost radne snage, posebno brzim pokretanjem partnerstava za privlačenje talenata uzimajući u obzir nadležnosti EU-a i država članica.
- Razmatranje okvira za trostranu suradnju i suradnju jug-jug i jačanje suradnje s regionalnim i međunarodnim dionicima.

5. Zelena tranzicija: otpornost na klimatske promjene, energija i okoliš

Južno susjedstvo jedno je od glavnih svjetskih žarišta kad je riječ o klimatskim promjenama i uništavanju okoliša. Istodobno, Sredozemlje je regija s velikim potencijalom za iskorištavanje solarne energije i energije vjetrova, što donosi široke mogućnosti za suradnju u području čiste energije u kojoj bi novi strateški prioritet bila proizvodnja vodika. Potpuna provedba Programa održivog razvoja do 2030. i Pariškog sporazuma te postizanje međunarodno dogovorenih ciljeva bioraznolikosti bit će ključni za bolju pripravnost te regije za buduće teške izazove. Europski zeleni plan jedinstvena je prilika za suradnju na strateškim prioritetima. Sveobuhvatnim mjerama za okoliš, energiju i otpornost na klimatske promjene mogu se ublažiti rizici za ljudske živote i životne uvjete te promicati održivi razvoj, otvaranje radnih mjesta i prelazak na sektore visoke vrijednosti.

Zeleni rast i klimatska politika

⁴³ Instrument za susjedstvo, razvoj i međunarodnu suradnju uključuje cilj od 10 % za mjere povezane s migracijama.

EU će sa svojim partnerima surađivati na **povećanju njihovih klimatskih ambicija i pojednostavnjenju klimatskih ciljeva, usmjeravanju na zeleni rast i razvoju dosljednih, realističnih i mjerljivih mjera klimatske politike** u skladu s nacionalno utvrđenim doprinosima partnera u okviru Pariškog sporazuma, nacionalnim planovima prilagodbe i vanjskom dimenzijom europskog zelenog plana. Naglasak će biti na i. upravljanju u području klime i okoliša, njegovoj povezanosti s javnim financijama i fiskalnim inicijativama i praćenju ciljeva; ii. potpori inicijativama za određivanje cijena ugljika; iii. upravnim kapacitetima i ciljanoj tehničkoj pomoći za provedbu i izvršavanje zakonodavstva na središnjoj i lokalnoj razini te iv. obrazovanju i informiranju u privatnom sektoru i široj javnosti kao pokretačima promjena. Uslugama i podacima programa Copernicus za promatranje Zemlje podupiru se politike zelenog rasta i praćenje klime. U okviru te suradnje mogla bi se promicati i provedba planova održive gradske mobilnosti u gradovima regije te razvoj rješenja za zeleni multimodalni prijevoz. Za to će biti potreban koordiniran i pojačan dijalog o politikama⁴⁴ sa svim dionicima, uključujući privatni sektor i civilno društvo, pa i na lokalnoj razini. Povećanje kapaciteta za prilagodbu klimatskim promjenama i smanjenje rizika od katastrofe među prioritetima su na Sredozemlju. Naglasak će biti na i. potpori otpornosti na klimatske promjene, ii. otpornosti ulaganja na klimatske promjene, iii. ulaganjima u preventivne mjere te iv. prirodnim rješenjima i kapacitetima za upravljanje rizicima.

Strateška suradnja s međunarodnim financijskim institucijama i privatnim sektorom pridonijet će razvoju financijskog sustava koji podupire održivi rast. Osim toga, poticat će se sudjelovanje javnih tijela nadležnih za razvoj politika održivog financiranja u partnerskim zemljama, posebno na međunarodnim forumima kao što je Međunarodna platforma za održivo financiranje⁴⁵. EU i ostale članice Međunarodne platforme za održivo financiranje mogu razmjenjivati najbolje prakse i koordinirati rad na okolišno održivim ulaganjima, kao što su zelene taksonomije, objave informacija o okolišu i klimatskim promjenama te standardi i oznake za **zelene financijske proizvode** (uključujući zelene obveznice).

Energetska tranzicija i energetska sigurnost

Energetski interesi Europe i Sredozemlja međuovisni su i komplementarni, a temelje se na prioritetima zelene i pravedne tranzicije i energetske sigurnosti.

Buduća suradnja morat će se **prilagoditi različitim mogućnostima i potrebama partnera** te usmjeriti na utvrđene prioritetne ciljeve: i. široko uvođenje proizvodnje energije iz obnovljivih izvora i čistog vodika kako bi se do 2030. u susjedstvu EU-a stvorio kapacitet za elektrolizu od najmanje 40 GW; ii. bolje međusobno povezivanje elektroenergetskih sustava⁴⁶; iii. djelovanje i mjere za energetske učinkovitost s naglaskom na zgradama i uređajima; iv. politike za rješavanje problema difuznih emisija metana iz proizvodnje,

⁴⁴ Kao primjer može se navesti regionalna platforma Unije za Mediteran za istraživanje i inovacije, u kojoj su klimatske promjene i obnovljivi izvori energije određeni kao prioriteti suradnje idućih godina.

⁴⁵ Međunarodna platforma za održivo financiranje.

⁴⁶ U glavnom planu iz 2020. za elektroenergetsku povezanost na Sredozemlju određeno je 15 potencijalnih projekata te su procijenjeni njihovi troškovi i korisnost.

prijevoza i upotrebe fosilnih goriva u skladu s okvirom utvrđenim u strategiji EU-a za smanjenje emisija metana.

Učinkovitost resursa, borba protiv onečišćenja i bioraznolikost

Imajući na umu urbanizacijska kretanja, gubitak bioraznolikosti, uključujući krčenje šuma i degradaciju tla, gubitak i rascjepkanost staništa, sve veće onečišćenje mora i kopna te utjecaj klimatskih promjena na resurse, a posebno na pristup vodi, predlažemo da se usredotočimo na **mjere za zaštitu i obnovu bioraznolikosti**, i morske i kopnene, životinjske i biljne, te na **održivo upravljanje vodama**, uključujući pročišćavanje otpadnih voda, ponovnu uporabu vode i učinkovitost upravljanja vodama.

U cijelom Sredozemlju prisutan je problem onečišćenja zraka, posebno u gusto naseljenim urbaniziranim obalnim područjima, zbog emisija u zrak iz industrije i prometa te njihova taloženja u more. To znatno utječe na zdravlje, okoliš i gospodarske aktivnosti povezane s morem, uključujući ribarstvo i turizam.

Mjere potpore uključivat će aktivnosti informiranja i obrazovanja kako bi se spriječilo neregulirano odlaganje otpada i promicala održiva potrošnja i proizvodnja, razvoj modernih postrojenja kako bi se osiguralo recikliranje i sigurno odlaganje otpada te reformu zakonodavnog, fiskalnog i institucijskog okvira radi smanjenja različitih vrsta onečišćenja i održivog planiranja uporabe zemljišta. EU će u kontekstu Barcelonske konvencije nastaviti surađivati sa zemljama u toj regiji, posebno na smanjenju razina emisija iz pomorskog prometa, kako bi se Sredozemno more proglasilo područjem nadzora emisija.

Održivi prehrambeni sustavi

Ojačat će se suradnja kako bi se prešlo na **održive prehrambene sustave**, uključujući održivo upravljanje poljoprivredom i ribarstvom i očuvanje prirodnih čimbenika proizvodnje za veću sigurnost opskrbe hranom. To može uključivati pružanje tehničkog stručnog znanja u oblikovanju politika povezanih s poljoprivredom i plavim gospodarstvom, potporu agroekološkim praksama i promicanje koncepata pametne poljoprivrede i akvakulture. Trebala bi se ojačati potpora regionalnoj integraciji tržišta u okviru za ribarstvo i akvakulturu kontinentalnog područja slobodne trgovine u Africi i Opće komisije za ribarstvo Sredozemlja⁴⁷, uključujući razvoj prehrambenih vrijednosnih lanaca na kontinentalnoj razini.

Mjere: Zelena tranzicija: otpornost na klimatske promjene, okoliš i energija

- zajednički rad na pojednostavnjenju ciljeva, usmjeravanje na zeleni rast i razvoj ili jačanje usklađenih, realističnih i mjerljivih mjera klimatske politike utvrđenih u skladu s nacionalnim doprinosima i nacionalnim planovima prilagodbe na regionalnoj i bilateralnoj razini
- jačanje strateškog angažmana za potporu razvoju financijskog sustava koji podupire ulaganja u održivi rast i otpornost na klimatske promjene putem regionalne

⁴⁷ <http://www.fao.org/gfcm/about/en/>

inicijative o održivom financiranju u suradnji s međunarodnim financijskim institucijama

- jačanje bilateralnog angažmana i pružanje ciljne pomoći za potporu opsežnim ulaganjima u obnovljive izvore energije i čistu proizvodnju vodika za domaću potrošnju i izvoz potpora oblikovanju i provedbi održivih prehrambenih sustava i ulaganju u te sustave, u skladu s ciljevima strategije „od polja do stola”⁴⁸, i to od proizvodnje do potrošnje, s posebnim naglaskom na sigurnosti hrane, zdravlju i dobrobiti bilja i životinja i osiguranju opskrbe hranom u toj regiji
- promicanje inicijativa za gospodarenje otpadom, uključujući otpad od hrane i morski otpad
- potpora zaštiti i obnovi bioraznolikosti, uključujući stvaranje djelotvornih mreža zaštićenih obalnih i morskih područja kojima se dobro upravlja
- potpora radu na smanjenju emisija, posebno u morski i obalni okoliš, vodu i zrak
- promicanje održive uporabe prirodnih resursa kao temelj za uspješan prelazak na kružno gospodarstvo.

Provedba

EU će upotrijebiti **sve svoje instrumente kako bi osigurao učinkovito, djelotvorno, brzo i prilagođeno uvođenje** nove agende za Sredozemlje. Uzet će u obzir **raznolikost, interesi i potrebe u toj regiji. Dijalog o politikama sa svim relevantnim dionicima** ostat će temelj suradnje. Posebna pozornost posvetit će se lokalnoj razini kako bi se osiguralo da se rezultati suradnje primjereno geografski raspodijele.

Dijalogom EU-a i njegovih partnera koji je kontinuiran i usmjeren na budućnost **osigurat će se uzajamno korisno partnerstvo i suvlasništvo**, uzimajući u obzir socijalnu dinamiku i učinak poteškoća i reformi. Nastojat ćemo ostvariti prilagođenu, integriranu višesektorsku suradnju te stvoriti trgovinske i investicijske pakete i platforme kojima ćemo vjerodostojno odgovoriti na potrebe partnera i EU-a. **Razina financijske potpore EU-a bit će razmjerna ambicijama i obvezama pojedinačnih partnera** kad je riječ o zajedničkim vrijednostima, programu reformi i njihovoj provedbi, uključujući reforme u području upravljanja.

Znatno pojačan politički dijalog **pridonijet će postizanju zajedničkog razumijevanja s partnerima iz južnog susjedstva**. U tom kontekstu predlažemo održavanje redovitih sastanaka na razini ministara vanjskih poslova i sektorskih ministara te viših dužnosnika, a sastanci čelnika država i vlada mogli bi se sazivati prema potrebi. Ojačana koordinacija omogućiće bolje usklađivanje stajališta na bilateralnoj i multilateralnoj razini.

Nastavit će se rad na poboljšanju regionalne, podregionalne i međuregionalne suradnje. Unija za Mediteran i dalje je neophodna. Osim toga, važno je prilagoditi podregionalnu suradnju posebnim značajkama različitih podregija Sredozemlja i šire. Za djelotvornost primijenjenih pristupa bit će potrebna šira suradnja sa susjednim zemljama i regijama. Zato je

⁴⁸ Strategija „od polja do stola” (COM(2020) 381).

važna međuregionalna dimenzija. Trebamo pojačati suradnju između sjeverne i supsaharske Afrike, kao i trostranu suradnju tih regija i EU-a. Postoji potreba i za boljom usklađenošću djelovanja EU-a i sjevernoafričkih partnera s djelovanjima ostatka Afrike. Jednako je tako važna i međuregionalna suradnja s regijama Perzijskog zaljeva i Crvenog mora. Ključno će biti pojačati suradnju s regionalnim akterima i organizacijama, posebno s Ligm arapskih država, Afričkom unijom i relevantnim podregionalnim skupinama. Trebalo bi razmotriti pragmatične inicijative temeljene na promjenjivoj geometriji kako bi se pružila potpora onima koji žele unaprijediti suradnju u području zajedničke mediteranske robe. Pojačat ćemo **diplomatsko djelovanje u području klime i energije** na bilateralnoj i regionalnoj razini.

Instrument za susjedstvo, razvoj i međunarodnu suradnju bit će glavni instrumenti za suradnju EU-a s partnerskim zemljama. Sve mjere bit će u skladu s načelom „politika na prvom mjestu”. EU će promicati zajedničko programiranje i terenske inicijative Tima Europa, pri čemu će se oslanjati na uspješne prakse iz globalnog odgovora na pandemiju bolesti COVID-19. Poticat će svoje države članice, europske razvojne agencije i financijske institucije te ostale donatore da u suradnji s partnerskim zemljama razviju dosljedne i komplementarne pristupe za sektorske prioritete. Buduća europska financijska struktura za razvoj također će pomoći unaprijediti djelovanje EU-a.

Na novoj agendi za Sredozemlje temeljit će se priprema bilateralnih političkih okvira dogovorenih u suradnji s partnerima⁴⁹ i višegodišnje programiranje u okviru Instrumenta za susjedstvo, razvoj i međunarodnu suradnju za razdoblje 2021.–2027., uz savjetovanja s partnerskim zemljama i ostalim relevantnim dionicima. Iskustva iz provedbe prethodnih programa u okviru politike susjedstva pomoći će u usmjeravanju budućeg djelovanja. Za olakšavanje tog procesa ključne će biti delegacije EU-a.

Europski fond za održivi razvoj plus (EFOR+) u okviru Instrumenta za susjedstvo, razvoj i međunarodnu suradnju i njegova inovativna financijska struktura omogućit će **privlačenje ulaganja privatnog sektora**, u suradnji s Europskom investicijskom bankom (EIB), Europskom bankom za obnovu i razvoj (EBRD), razvojnim bankama država članica i međunarodnim financijskim institucijama.

Osim toga, daljnja integracija i razmjena između dviju obala Sredozemnog mora postići će se daljnjim poticanjem i olakšavanjem sudjelovanja partnera u programima EU-a u razdoblju 2021.–2027.

EU će ojačati svoju stratešku komunikaciju radi bolje opće informiranosti o djelovanjima koja se poduzimaju u okviru nove agende za Sredozemlje. Komisija i Visoki predstavnik surađivat će s partnerima kako bismo uspostavili pouzdanije i poticajne okvire za slobodu izražavanja i podupirali zdrava informacijska okruženja. Za taj će pristup i dalje biti važna

⁴⁹ Zajednički dokumenti, prioriteti partnerstva i jednakovrijedni dokumenti su dokumenti kojima se utvrđuju zajednički dogovoreni programi političkih i gospodarskih reformi i povezani provedbeni instrumenti. Vanjska pomoć iz višegodišnjeg financijskog okvira EU-a za razdoblje 2021.–2027 i dalje će se oblikovati na temelju zajedničkih dokumenata.

provedba mjera za suzbijanje dezinformacija i pogrešnih informacija⁵⁰. EU i partneri trebali bi osigurati i odgovarajući vidljivost našeg političkog angažmana i aktivnosti suradnje na terenu, među ostalim putem javnih diplomatskih inicijativa i informiranja javnosti.

Naposljetku, ova agenda za Sredozemlje bit će okvir naše politike u pogledu te regije, a EU će redovito ocjenjivati postignuti napredak.

⁵⁰ Na temelju zajedničkog akcijskog plana za borbu protiv dezinformiranja (od 5. prosinca 2018.), akcijskog plana za europsku demokraciju (COM(2020) 790) i iskustva iz borbe protiv bolesti COVID-19 EU će se u svojim komunikacijskim aktivnostima voditi europskim vrijednostima i načelima.